

A9-0229/2023

3.7.2023

MIETINTÖ

Bosnia ja Hertsegovinaa koskevasta komission vuoden 2022 kertomuksesta
(2022/2200(INI))

Ulkoasiainvaliokunta

Esittelijä: Paulo Rangel

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT	26
TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA	27
LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA	28

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

Bosnia ja Hertsegovinaa koskevasta komission vuoden 2022 kertomuksesta (2022/2200(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Bosnia ja Hertsegovinan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen¹,
- ottaa huomioon liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA III) perustamisesta 15. syyskuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1529²,
- ottaa huomioon EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan parlamentaarisen vakautus- ja assosiaatiovaliokunnan 5. ja 6. marraskuuta 2015 pidetyn ensimmäisen ja 17. kesäkuuta 2021 pidetyn toisen kokouksen tulokset,
- ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan 15. helmikuuta 2016 jättämän EU-jäsenyyshakemuksen,
- ottaa huomioon Sofiassa 17. toukokuuta 2018, Zagrebissa 6. toukokuuta 2020, Brdo pri Kranjussa 6. lokakuuta 2021 ja Tiranassa 6. joulukuuta 2022 pidetyissä EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokouksissa annetut julkilausumat,
- ottaa huomioon 10. marraskuuta 2020 Sofiassa pidetyn huippukokouksen sekä siellä annetun yhteisistä alueellisista markkinoista annetun julkilausuman ja Länsi-Balkanin vihreästä toimintaohjelmasta annetun julkilausuman,
- ottaa huomioon 3. marraskuuta 2022 pidetyn Berliinin prosessin yhdeksännen huippukokouksen tulokset,
- ottaa huomioon Euroopan rauhanrahastosta rahoitettavasta avustustoimenpiteestä, jolla tuetaan Bosnia ja Hertsegovinan asevoimien valmiuksien kehittämistä, 4. marraskuuta 2021 annetun neuvoston päätöksen (EU) 2021/1923³,
- ottaa huomioon Euroopan rauhanrahastosta rahoitettavasta avustustoimenpiteestä, jolla vahvistetaan Bosnia ja Hertsegovinan asevoimien valmiuksia, 1. joulukuuta 2022 annetun neuvoston päätöksen (EU) 2022/2353⁴,
- ottaa huomioon 24. ja 25. maaliskuuta 2022 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät,

¹ [EUVL L 164, 30.6.2015, s. 2.](#)

² [EUVL L 330, 20.9.2021, s. 1.](#)

³ [EUVL L 391, 5.11.2021, s. 45.](#)

⁴ [EUVL L 311, 2.12.2022, s. 149.](#)

- ottaa huomioon 23. ja 24. kesäkuuta 2022 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät Ukrainasta, Länsi-Balkanista, Ukrainan, Moldovan tasavallan ja Georgian jäsenyushakemuksista sekä ulkosuhteista,
- ottaa huomioon 15. joulukuuta 2022 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät EU:n ehdokasmaan aseman myöntämisestä Bosnia ja Hertsegovinalle,
- ottaa huomioon 29. toukokuuta 2019 annetun komission tiedonannon ”Komission lausunto Bosnia ja Hertsegovinan hakemuksesta Euroopan unionin jäseneksi” (COM(2019)0261) sekä siihen liittyvän analyttisen kertomuksen (SWD(2019)0222),
- ottaa huomioon 5. helmikuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Liittymisprosessin tehostaminen – Uskottavat jäsenyysnäkömät Länsi-Balkanin maille” (COM(2020)0057),
- ottaa huomioon 29. huhtikuuta 2020 annetun komission tiedonannon Länsi-Balkanin tukemisesta covid-19:n torjunnassa ja pandemian jälkeisessä elpymisessä – Komission panos 6. toukokuuta 2020 järjestettävään EU:n ja Länsi-Balkanin johtajien kokoukseen (COM(2020)0315),
- ottaa huomioon 6. lokakuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelma” (COM(2020)0641),
- ottaa huomioon 12. lokakuuta 2022 annetun komission tiedonannon ”Vuoden 2022 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta” (COM(2022)0528),
- ottaa huomioon 12. lokakuuta 2022 annetun komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Bosnia and Herzegovina 2022 Report” (SWD(2022)0336),
- ottaa huomioon 14. huhtikuuta 2021 annetun komission tiedonannon ”Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva EU:n strategia vuosiksi 2021–2025” (COM(2021)0170),
- ottaa huomioon 7. lokakuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Tasa-arvon unioni: romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva EU:n strategiakehys” (COM(2020)0620),
- ottaa huomioon YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista,
- ottaa huomioon YK:n yleissopimuksen lapsen oikeuksista,
- ottaa huomioon 25. helmikuuta 1991 hyväksytyn yleissopimuksen valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista,
- ottaa huomioon 20. lokakuuta 2005 tehdyn Unescon yleissopimuksen kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä,
- ottaa huomioon 17. lokakuuta 2003 tehdyn Unescon yleissopimuksen aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta,

- ottaa huomioon neuvoston 21. maaliskuuta 2022 hyväksymän turvallisuutta ja puolustusta koskevan strategisen kompassin,
- ottaa huomioon Euroopan tilintarkastustuomioistuimen 10. tammikuuta 2022 antaman erityiskertomuksen 01/2022 ”EU:n tuki oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi Länsi-Balkanilla: perustavanlaatuiset ongelmat istuvat edistämisyrittämisistä huolimatta sitkeässä” ja sen 3. kesäkuuta 2021 antaman erityiskertomuksen 09/2021 ”Disinformaation vaikutus Euroopan unioniin: ongelmaan on tartuttu, mutta sitä ei ole vielä taltutettu”,
- ottaa huomioon 5. joulukuuta 2019 annetun asiantuntijaraportin oikeusvaltioon liittyvistä kysymyksistä Bosnia ja Hertsegovinassa,
- ottaa huomioon Venetsian komission 11. maaliskuuta 2005 antaman lausunnon Bosnia ja Hertsegovinan perustuslaillisesta tilanteesta ja korkean edustajan valtuuksista sekä sen myöhemmät suositukset Bosnia ja Hertsegovinan perustuslaillisista kysymyksistä,
- ottaa huomioon 14. joulukuuta 2020 julkaistun koosteen vaalilainsäädännön vakautta käsittelevistä Venetsian komission lausunnoista ja raporteista,
- ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa kantajien hyväksi ratkaistut asiat, muun muassa Azra Zornićin⁵ sekä Dervo Sejdićin ja Jakob Fincin⁶ tapaukset,
- ottaa huomioon 17. kesäkuuta 2020 allekirjoitetun Mostarin sopimuksen, joka koskee vaalien toimittamista Mostarissa,
- ottaa huomioon 12. kesäkuuta 2022 aikaansaadun poliittisen yhteisymmärryksen periaatteista, joilla varmistetaan toimintakykyisen Bosnia ja Hertsegovinan eteneminen eurooppalaisella tiellä,
- ottaa huomioon Transparency International -järjestön vuoden 2022 korrupzioindeksiin, jossa Bosnia ja Hertsegovina sijoittuu 180 maan joukossa sijalle 110,
- ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan rauhaa koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa valvovan korkean edustajan 2. marraskuuta 2022 Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille antaman 62. raportin ja aiemmat raportit,
- ottaa huomioon 2. marraskuuta 2022 annetun YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2658 (2022), jolla EU:n Bosnia ja Hertsegovinan joukkojen (EUFOR) toimeksiantoa jatketaan 2. marraskuuta 2023 saakka,
- ottaa huomioon Madridissa 29. kesäkuuta 2022 pidetyn Pohjois-Atlantin neuvoston kokouksen ja Naton Madridin huippukokouksen julistuksen,
- ottaa huomioon 14. ja 15. helmikuuta 2023 pidetyn Naton puolustusministerikokouksen,

⁵ Tuomio 15. heinäkuuta 2014.

⁶ Tuomio 22. joulukuuta 2009.

- ottaa huomioon Daytonin rauhansopimuksen, jossa vahvistetaan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) Bosnia ja Hertsegovinassa toteutettavan operaation toimeksianto,
 - ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan perustuslain, jonka mukaan maassa on kolme virallista kieltä, sekä Bosnia ja Hertsegovinan federaation ja Serbitasavallan entiteettien perustuslait,
 - ottaa huomioon 9. heinäkuuta 2015 antamansa päätöslauselman Srebrenican muistotilaisuudesta⁷,
 - ottaa huomioon 17. joulukuuta 2015 antamansa päätöslauselman Daytonin rauhansopimuksen 20. vuosipäivästä⁸,
 - ottaa huomioon 19. kesäkuuta 2020 antamansa suosituksen neuvostolle, komissiolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle Länsi-Balkanista vuoden 2020 huippukokouksen jälkeen⁹,
 - ottaa huomioon 15. joulukuuta 2021 antamansa päätöslauselman yhteistyöstä järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi Länsi-Balkanilla¹⁰,
 - ottaa huomioon 8. kesäkuuta 2022 antamansa suosituksen neuvostolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan jälkeen¹¹,
 - ottaa huomioon 23. marraskuuta 2022 antamansa suosituksen neuvostolle, komissiolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle EU:n uudesta laajentumisstrategiasta¹²,
 - ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Bosnia ja Hertsegovinasta,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 54 artiklan,
 - ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (A9-0229/2023),
- A. toteaa, että laajentuminen on EU:n ulkopoliitiikan tehokkain väline ja unionin menestyksekkäimpiä toimintapolitiikkoja sekä geostrateginen investointi kestäväan rauhaan, demokratiaan, vaurauteen, vakauteen ja turvallisuuteen koko Euroopan mantereella; katsoo, että laajentumispolitiikka kannustaa edistämään EU:n perusarvoja;
- B. katsoo, että EU:n on lunastettava lupauksensa ja että ehdokasmaiden poliittisten johtajien on osoitettava aitoa poliittista tahtoa uudistusprosessien suhteen; katsoo, että liittymisprosessin toistuvat lykkäykset ja ehdokasmaiden poliittisten johtajien todellisen

⁷ [EUVL C 265, 11.8.2017, s. 142.](#)

⁸ [EUVL C 399, 24.11.2017, s. 176.](#)

⁹ [EUVL C 362, 8.9.2021, s. 129.](#)

¹⁰ [EUVL C 251, 30.6.2022, s. 87.](#)

¹¹ EUVL C 493, 27.12.2022, s. 136.

¹² EUVL C 167, 11.5.2023, s. 105.

poliittisen tahdon puute ovat vähentäneet huomattavasti prosessin tehokkuutta ja kansalaisten tukea EU:hun liittymiselle;

- C. toteaa, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on heikentänyt turvallisuutta ja vakautta Euroopan mantereella, osoittanut EU:hun yhdentymisen strategisen välttämättömyyden ja korostanut entisestään yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan (YUTP) mukautumisen merkitystä ehdokasmaissa; toteaa, että tämä on luonut uuden tahtotilan laajentumiselle ja saanut EU:n nopeuttamaan Länsi-Balkanin maita koskevia kauan odotettuja prosesseja;
- D. katsoo, että kutakin laajentumismaata olisi arvioitava sen omien ansioiden ja erityisesti keskeisten uudistusten perusteella käyttäen oikeusvaltioperiaatetta, perusoikeuksia, demokraattisia normeja, oikeuslaitoksen riippumattomuutta, vähemmistöjen oikeuksia ja tiedotusvälineiden vapautta koskevia Kööpenhaminan arviointiperusteita;
- E. katsoo, että Länsi-Balkanin maiden tulevaisuus on Euroopan unionissa; toteaa, että Bosnia ja Hertsegovinan väestön selvä enemmistö toivoo euroatlanttista yhdentymistä kestäväen rauhan, vakauden, demokratian ja vaurauden turvaamiseksi;
- F. ottaa huomioon, että Bosnia ja Hertsegovinalle on myönnetty EU:n ehdokasmaan asema; ottaa huomioon, että sen eteneminen edelleen kohti EU-jäsenyyttä riippuu sen EU-jäsenyyshakemuksesta annetussa komission lausunnossa yksilöityjen 14 tärkeimmän painopisteen toteutumisesta; ottaa huomioon, että neuvosto on kehottanut Bosnia ja Hertsegovinan johtajia saattamaan perustuslaki- ja vaaliuudistukset pikaisesti päätökseen;
- G. katsoo, että Bosnia ja Hertsegovinan eteneminen kohti EU:hun liittymistä edellyttää aitoa sovintoa, joka perustuu maan ja sen entiteettien moninaiseen ja monikulttuuriseen luonteeseen sekä sen yhtenäisyyden, suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden, yhtäläisten oikeuksien ja kaikkien kansalaisten syrjimättömyyden kunnioittamiseen EU:n normien ja arvojen mukaisesti;
- H. ottaa huomioon, että yli 25 vuotta sodan päättymisen jälkeen maa kärsii edelleen syvästä jakautumisesta, jota vahvistavat poliittinen eliitti, Serbitasavallan entiteetin johtajien separatistiset pyrkimykset ja haasteet oikeusvaltioperiaatteen, hallinnon, vastuuvollisuuden, sananvapauden ja tiedotusvälineiden vapauden sekä korruption suhteen, ja että nämä tekijät vaikuttavat osaltaan siihen, että tuhansia kansalaisia lähtee maasta vuosittain; ottaa huomioon, että etniseen alkuperään, sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä sekä vähemmistöjen oikeuksien suojele ovat edelleen haaste Bosnia ja Hertsegovinassa;
- I. ottaa huomioon, että Serbitasavallan kansalliskokous hyväksyi 23. maaliskuuta 2023 Serbitasavallan rikoslakiin muutoksia, joilla otetaan uudelleen käyttöön rikosoikeudelliset seuraamukset kunnianloukkauksesta, ja että Serbitasavallan presidentti Milorad Dodik ilmoitti suunnitelmista ottaa käyttöön ulkomaisia agenteja koskeva laki;
- J. toteaa, että EU on Bosnia ja Hertsegovinan tärkein poliittinen, kauppa- ja investointikumppani ja merkittävin rahoitustuen antaja erityisesti liittymistä

valmistelevan tukivälineen (IPA III) sekä Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelman ja makrotaloudellisen rahoitusavun kautta;

- K. ottaa huomioon, että vihamielisestä suorasta ja välillisestä ulkomaisesta sekaantumisesta ja disinformaatiosta vastuussa olevat toimijat pyrkivät kylvämään eripuraa, väkivaltaa ja etnisten ryhmien välisiä jännitteitä sekä horjuttamaan Bosnia ja Hertsegovinan ja koko Länsi-Balkanin alueen vakautta, mikä liittyy erityisesti Venäjän Ukrainaankohdistamaan hyökkäyssotaan; toteaa, että näiden toimien tavoitteena on esittää EU epäluotettavana ja välinpitämättömänä kumppanina Länsi-Balkanin maille;

Sitoutuminen EU-jäsenyyteen

1. panee tyytyväisenä merkille Eurooppa-neuvoston päätöksen myöntää Bosnia ja Hertsegovinalle EU:n ehdokasmaan asema muuttuneen geopoliittisen tilanteen yhteydessä edellyttäen, että maan liittymisneuvotteluja koskevien valmiuksien vahvistamiseksi toteutetaan useita toimia; toteaa jälleen tukevansa selkeästi yhtenäisyyteen, suvereniteettiin ja alueelliseen koskemattomuuteen perustuvaa Bosnia ja Hertsegovinan yhdentymistä EU:hun;
2. tunnustaa Länsi-Balkanin merkityksen EU:n laajentumispolitiikassa ja kehottaa EU:ta nopeuttamaan Bosnia ja Hertsegovinan liittymisprosessia sen omien ansioiden perusteella;
3. on tyytyväinen lokakuussa 2022 pidettyjen yleisten vaalien tulosten nopeaan täytäntöönpanoon, uuden valtiotason hallituksen nimittämiseen, koalitio-ohjelman allekirjoittamiseen ja keskeytyneen poliittisen päätöksenteon jatkamiseen; pitää myönteisenä Bosnia ja Hertsegovinan federaation presidentin ja kahden varapresidentin nimittämistä sekä Bosnia ja Hertsegovinan federaation ja sen kantonien hallitusten muodostamista; pitää valitettavina poliittisia esteitä, jotka haittasivat prosessin loppuun saattamista ja jotka kansallisten toimijoiden olisi pitänyt ratkaista; panee merkille korkean edustajan väliintulon poliittisen pattitilanteen purkamiseksi; korostaa, että kaikilla tasoilla on tärkeää olla viranomaisia, jotta voidaan menestyksekkäästi jatkaa uudistusprosesseja, joita tarvitaan etenemiseen kohti EU:n jäsenyyttä;
4. kannustaa kaikkia poliittisia viranomaisia tarttumaan tilaisuuteen ja edistämään mielekkäällä tavalla 14 tärkeimmän painopisteen toteutumista kaikkien kansalaisten toiveiden mukaisesti niin, että kunnioitetaan instituutioiden vastuuvollisuutta sekä prosessien laatua ja avoimuutta; pitää valitettavana, että toteutus on ollut hidasta vuodesta 2019 lähtien; kehottaa kaikkia poliittisia toimijoita lopettamaan tärkeää päätöksentekoa viivästyttävät institutionaaliset esteet, pidättymään niistä ja voittamaan ne, välttämään ajautumista takaisin jarrutuspolitiikkaan ja nationalistiseen retoriikkaan sekä osoittamaan sitoutumista EU:hun liittyviin uudistuksiin, asettamaan ne etusijalle ja edistymään niissä merkittävästi edistämällä toimia, jotka on esitetty komission suosituksessa ja 12. kesäkuuta 2022 Brysselissä aikaansaadussa poliittisessa yhteisymmärryksessä periaatteista, joilla varmistetaan toimintakykyinen Bosnia ja Hertsegovina;
5. korostaa, että Bosnia ja Hertsegovinan etenemisen kohti EU-jäsenyyttä on perustuttava toimiviin demokraattisiin instituutioihin, oikeusvaltioperiaatteen, hyvään hallintoon,

korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan, perusoikeuksien ja tasa-arvon kunnioittamiseen ja kaikkien kansalaisten syrjimättömyyteen;

6. kehottaa koko maan laajuiseen yhteensovittamiseen ja yhdenmukaistamiseen EU:n normien kanssa sekä niiden noudattamiseen ja niiden sisällyttämiseen eri politiikanaloihin sekä uudistusten suunnittelun ja seurannan parantamiseen poliittisen ja teknisen koordinoinnin avulla; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan toimivaltaisia viranomaisia hyväksymään viipymättä kansallisen ohjelman EU:n säännösten hyväksymiseksi;
7. kehottaa komissiota ja Euroopan ulkosuhdehallintoa tukemaan edelleen taloudellisesti ja teknisesti Bosnia ja Hertsegovinan yhdentymistä EU:hun ansioiden perusteella ja tiukkojen ehtojen pohjalta, edistämään ja vaatimaan uudistusprosessien vastuullisuutta, avoimuutta ja osallistavuutta sekä julkaisemaan yksityiskohtaiset selitykset ja mittausperusteet 14 tärkeimmälle painopisteelle, jotta lisätään kansalaisten tietoisuutta EU:hun liittymisen hyödyistä ja vahvistetaan valvontavalmiuksia Bosnia ja Hertsegovinassa; kehottaa koordinoituun yhteistyöhön Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisten kanssa, jotta voidaan edistää EU:hun yhdentymisen edellytysten saavuttamista, sekä asiaankuuluvien kumppaneiden kanssa; pitää tässä yhteydessä myönteisenä ensimmäistä Bosnia ja Hertsegovinassa pidettyä korkean tason poliittisen foorumin kokousta, joka järjestettiin Sarajevossa 17. toukokuuta 2023;
8. toteaa jälleen pitävänsä huolestuttavina väitteitä, jotka koskevat naapuruuspolitiikasta ja laajentumisesta vastaavan komission jäsenen roolia; muistuttaa komission jäsenten toimintasääntöjen mukaisista komission jäsenten kunniallisuutta, pidättyvyyttä ja riippumattomuutta koskevista velvoitteista; kehottaa jälleen komissiota käynnistämään riippumattoman ja puolueettoman tutkimuksen siitä, rikkooko naapuruus- ja laajentumisasioista vastaavan komission jäsenen harjoittama toiminta ja politiikka komission jäsenten toimintasääntöjä ja perussopimusten mukaisia komission jäsenen velvoitteita;
9. vahvistaa tukevansa korkean edustajan toimiston toimeksiantoa, joka liittyy siviilinäkökohtiin, erityisesti vakauden ja demokraattisten prosessien parantamiseen Bosnia ja Hertsegovinassa, ja EUFOR Althea -operaation toimeksiantoa, joka koskee Daytonin rauhansopimuksen täytäntöönpanon valvonnan sotilaallisia näkökohtia, kunnes maa on toteuttanut 5+2-ohjelman ja sen kansainvälinen valvonta päättyy;
10. kehottaa komissiota ja Euroopan ulkosuhdehallintoa sitoutumaan myönteisesti korkean edustajan toimiston ja EUFOR Althea -operaation toimintaan ja turvautumaan niihin Bosnia ja Hertsegovinan vakauden säilyttämisessä ja helpottamaan näin Bosnia ja Hertsegovinan toimia, jotka koskevat EU:hun liittymistä; kehottaa jäsenvaltioita tukemaan tätä sitoumusta ja vastaamaan kiireellisesti Venäjän Euroopan turvallisuudelle asettamiin haasteisiin, Bosnia ja Hertsegovinassa lisääntyneisiin jännitteisiin sekä Daytonin rauhansopimusta heikentäviin separatistisiin tekoihin;
11. suhtautuu myönteisesti EUFOR Althea -operaation toimeksiannon jatkamiseen marraskuuhun 2023 asti; muistuttaa, että tällä operaatiolla on edelleen keskeinen rooli Bosnia ja Hertsegovinan turvallisuuden ja vakauden kannalta, myös maamiinojen raivauksen tukemisessa; suhtautuu tässä yhteydessä myönteisesti ylimääräisten

ampumatarvikkeiden ja aseiden hävittämisen seurantaan ja valvontaan operaatioissa; kehottaa EU:ta ja sen kansainvälisiä kumppaneita varmistamaan EUFOR Althea -operaation jatkuvan läsnäolon ja sen tulevan toimeksiannon uusimisen sekä sen valmiuksien vahvistamisen, jotta se vastaisi paremmin operatiivisia tarpeita, myös äkillisten uhkien ilmaantuessa ja kun on tarpeen reagoida lyhyellä varoitusaajalla; kehottaa harkitsemaan henkilöstön ja lisävalmiuksien lähettämistä EUFOR Althea -operaatiolle Brčkon aluetta varten;

12. pitää myönteisenä Etyjin toimia Bosnia ja Hertsegovinassa, muun muassa sen osallistumista asevalvontaan, turvallisuusalan uudistukseen, sotarikostutkintaan ja ihmiskaupan torjuntaan; korostaa sen sukupuolten tasa-arvoon liittyviä toimia ja tukea hyvälle hallinnolle ja tiedotusvälineiden uudistamiselle, kansalaisyhteiskunnalle, ihmisoikeusaloitteille ja konfliktien ennaltaehkäisylle; panee merkille Bosnia ja Hertsegovinan Etyjin kanssa käymän vuoropuhelun vakauden ja sovinnon edistämiseksi;
13. on tyytyväinen siihen, että Bosnia ja Hertsegovinan linja on entistä useammin EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukainen; kehottaa parantamaan tilannetta jatkuvasti ja mukauttamaan linjan kaikilta osin EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan sekä välttämään epä johdonmukaisuuksia ulkopoliittisissa kannoissa; kehottaa painokkaasti kaikkia toimijoita tuomitsemaan yksiselitteisesti Venäjän täysimittaisen hyökkäyksen Ukrainaun ja varmistamaan, että YUTP:hen mukautumisesta johtuvat kohdennetut pakotteet erityisesti Venäjää ja Valko-Venäjää vastaan pannaan tehokkaasti täytäntöön;
14. suhtautuu myönteisesti siihen, että Bosnia ja Hertsegovina äänesti asiaa koskevien YK:n yleiskokouksen päätöslauselmien puolesta ja Venäjän ihmisoikeusneuvostosta erottamisen puolesta; pitää kuitenkin valitettavana, että Serbitasavallan johto suhtautuu myönteisesti Venäjään ja myönsi Vladimir Putinille kunniamerkin; tuomitsee jyrkästi Milorad Dodikin ja Serbitasavallan kansalliskokouksen puhemiehen Nenad Stevandićin vierailun Moskovaan 23. ja 24. toukokuuta 2023 sekä heidän tapaamisensa Vladimir Putinin ja muiden Venäjän korkean tason poliittisten toimijoiden kanssa; torjuu jyrkästi tämän vierailun yhteydessä esitetyt lausunnot ja retoriikan ja on edelleen erittäin huolissaan Venäjän korkeisiin virkamiehiin liittyvien siteiden turvallisuusvaikutuksista; tuomitsee tapaamiset Iranin korkean tason poliittisten toimijoiden kanssa ja äänestämästä pidättäytymisen YK:n Irania koskevissa äänestyksissä, sillä vakavat ihmisoikeusloukkaukset jatkuvat Iranissa ja maa on toimittanut miehittämättömiä ilma-aluksia Venäjälle tämän Ukrainaa vastaan käymän sodan yhteydessä; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa ottamaan uskottavasti etäisyyttä epädemokraattisiin hallintoihin;
15. tukee voimakkaasti Bosnia ja Hertsegovinan jatkuvia pyrkimyksiä euroatlanttiseen yhdentymiseen ja Nato-jäsenyyteen ja kehottaa kaikkia poliittisia toimijoita tukemaan näitä pyrkimyksiä konkreettisin poliittisin toimin; suhtautuu myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinan puolustusministerin osallistumiseen Naton Madridin-huippukokoukseen vuonna 2022 ja Naton sitoumukseen lisätä räätälöityä tukea Bosnia ja Hertsegovinalle koskemattomuuden ja selviytymiskyvyn rakentamiseksi sekä valmiuksien kehittämiseksi ja poliittisen riippumattomuuden ylläpitämiseksi; suhtautuu myönteisesti Naton avustuspakettiin Bosnia ja Hertsegovinalle; suhtautuu lisäksi myönteisesti neuvoston päätökseen myöntää Euroopan rauhanrahastosta 10 miljoonan euron

suuruinen avustus Bosnia ja Hertsegovinan asevoimille sekä Bosnia ja Hertsegovinan asevoimien ja EUFORin väliseen yhteistyö- ja koulutussopimukseen vuodeksi 2023; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa pyrkimään muodostamaan asevoimiinsa monietnisiä yksiköitä;

16. tuomitsee jyrkästi Serbitasavallan johdon toistuvan provosoivan retoriikan ja separatistisen lainsäädännön ja politiikan, myös perustuslain vastaisen niin kutsutun Serbitasavallan päivän ja muiden jännitteitä aiheuttavien tapahtumien viettämisen sekä Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituoimioistuimen tuomioiden täytäntöönpanosta kieltäytymisen; tuomitsee Serbian hallituksen korkeiden virkamiesten osallistumisen perustuslain vastaiseen niin kutsuttuun Serbitasavallan päivään; korostaa, että tällaiset toimet horjuttavat Bosnia ja Hertsegovinan vakautta, heikentävät Daytonin rauhansopimusta, ovat ristiriidassa Bosnia ja Hertsegovinan EU-jäsenyysnäkyvien kanssa ja vaarantavat EU:n rahoituksen saannin; pitää tässä yhteydessä valitettavana Serbitasavallan hallituksen päätöstä katkaista diplomaattiset yhteydet Yhdistyneen kuningaskunnan ja Yhdysvaltojen virallisiin edustajiin;
17. kehottaa asiaankuuluvia kansainvälisiä instituutioita ja EU:n toimielimiä seuraamaan tiiviisti poliisivoimien kehitystä Serbitasavallassa keskittyen erityisesti sellaisten puolisolitaallisten tai sotilaallisten tehtävien mahdolliseen kehitykseen, jotka voivat aiheuttaa lisää jännitteitä, uhata Bosnia ja Hertsegovinan turvallisuutta ja vakautta ja olla yhteensopimattomia Daytonin rauhansopimuksen kanssa;
18. tuomitsee jyrkästi Serbitasavallan hallitsevan enemmistön yhteisen julkilausuman valtion omaisuuden suojelusta ja Serbitasavallan perustuslaillisesta asemasta, jossa vaadittiin erityistä yksikköä valvomaan entiteettien välistä hallinnollista rajaa;
19. kehottaa jälleen hyväksymään kohdennettuja pakotteita Bosnia ja Hertsegovinan epävakautta aiheuttavia poliittisia toimijoita vastaan, mukaan lukien ne, jotka uhkaavat sen suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta, erityisesti Milorad Dodik sekä muut Serbitasavallan korkea-arvoiset virkamiehet ja kolmansien maiden virkamiehet, jotka tukevat separatistista politiikkaa poliittisesti ja aineellisesti; kehottaa kaikkia EU:n jäsenvaltioita varmistamaan, että neuvosto voi hyväksyä tällaisia pakotteita; muistuttaa, että Bosnia ja Hertsegovinan tilanteen johdosta määrättyjä EU:n rajoittavia toimenpiteitä koskeva kehys on voimassa 31. maaliskuuta 2024 saakka;
20. tuomitsee kaiken kansainvälisten ja alueellisten toimijoiden harjoittaman vihamielisen ulkomaisen sekaantumisen, disinformaatiokampanjat ja horjutustoimet Bosnia ja Hertsegovinassa, erityisesti Venäjän jatkuvat pyrkimykset horjuttaa Länsi-Balkanin vakautta; on edelleen erittäin huolissaan Serbitasavallan johdon ja Venäjän korkean tason poliittisten edustajien ja korkeiden virkamiesten läheisistä yhteyksistä, vierailuista ja tapaamisista, Wagner-ryhmän mahdollisesta läsnäolosta ja toiminnasta maassa sekä ulkomaisten ja kotimaisten toimijoiden ajamista Venäjän propagandan narratiiveista, myös niistä, jotka antavat EU:sta kuvan epäluotettavana ja välinpitämättömänä kumppanina;
21. kehottaa kaikkia alueen maita sitoutumaan Bosnia ja Hertsegovinan vakauteen ja alueelliseen koskemattomuuteen, tuomitsemaan provosoivan retoriikan käytön ja

edistämään rakentavalla tavalla Bosnia ja Hertsegovinan edistymistä kohti EU-jäsenyyttä;

22. kehottaa komissiota, Euroopan ulkosuhdehallintoa, EU:n edustustoa Bosnia ja Hertsegovinassa ja Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia tehostamaan toimiaan tiiviimmän yhdentymisen etujen esiin tuomiseksi ja panostamaan viestintäkampanjoihin ulkomaisen vaikuttamisen ja vihamielisten narratiivien torjumiseksi muun muassa näyttöön perustuvilla vastauksilla tällaisiin uhkiin ja laajentamalla StratCom-seurantaan siten, että siinä keskitytään rajatylittäviin disinformaatiouhkiin; suosittelee käymään vuoropuhelua Länsi-Balkanin kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin kanssa disinformaation vastaisten toimien koordinoimiseksi alueellisesti ja paikallisen asiantuntemuksen avulla; suhtautuu myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinassa sijaitsevan EU:n toimiston käynnistämään kampanjaan ”Progress is Within Reach” (”Edistys on saavutettavissa”), jolla kannustetaan edistämään EU:hun yhdentymistä;
23. kehottaa EU:ta lisäämään yhteistyötä länsibalkanilaisten kumppaneiden kanssa, myös kyberturvallisuuden, kriittisten infrastruktuurien suojelun sekä elintarviketurvan ja energiaturvallisuuden alalla, jotta voidaan vahvistaa demokratian kestävyttä ja torjua hybridiuhkia; muistuttaa, että neuvosto tunnusti strategisessa kompassissa, että Länsi-Balkanin turvallisuus ja vakaus ei ole vielääkään itsestään selvä asia ja että on olemassa vaara, että Euroopan turvallisuuden nykyisestä heikkenemisestä aiheutuu heijastusvaikutuksia;
24. korostaa, että oikeusvaltioperiaate, hyvä hallinto, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, moniarvoisuus, vapaiden ja riippumattomien tiedotusvälineiden tukeminen, perusoikeudet ja yhdenmukaisuus YUTP:n kanssa on otettava huomioon kaikessa IPA III -välineestä myönnettävässä rahoituksessa, jonka on perustuttava tiukkoihin ehtoihin ja jota on mukautettava tai joka on jopa keskeytettävä IPA III -asetuksen mukaisesti, jos näillä aloilla tapahtuu merkittävää taantumista tai jos edistystä ei edelleenkään tapahdu, ja että tämä on turvattava komission suorittamalla kattavalla ja perusteellisella valvonnalla; kehottaa jälleen komissiota laatimaan ehdollisuuden soveltamista koskevat suuntaviivat ja panemaan täytäntöön tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen 01/2022 suositukset;
25. muistuttaa, että EU:n rahoitus Serbitasavallassa toteutettaville hankkeille on jäädytettävä, kunnes Serbitasavalta pysäyttää demokratian taantumisen ja sen politiikka on mukautettu täysin YUTP:hen, mukaan lukien rajoittavien toimenpiteiden täytäntöönpano; kehottaa komissiota pyytämään jäsenvaltioilta ja Euroopan parlamentilta lausunnot ennen kuin se aloittaa uudelleen varojen myöntämisen Serbitasavallalle;
26. kehottaa parantamaan varojen käyttöä koko maassa, myös paikallis- ja aluehallinnoissa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa ottamaan käyttöön tehokkaita koko maata koskevia EU:n varojen varainhoito-, valvonta- ja tarkastusjärjestelmiä; kehottaa tässä yhteydessä antamaan Bosnia ja Hertsegovinalle tarvittavaa teknistä ja taloudellista apua; korostaa, että on EU:n omien turvallisuussetujen mukaista ja EU:n vastuulla taata, että EU:n varoilla ei vahvisteta klientelistisiä verkostoja tai korruptiota;

27. kehottaa EU:ta ja Länsi-Balkanin maita luomaan puitteet Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) ja liittymisneuvotteluja käyvien maiden väliselle tehokkaalle yhteistyölle, jotta voidaan varmistaa, että EPPO voi käyttää tehokkaasti toimivaltaansa EU:n varojen käytön suhteen Bosnia ja Hertsegovinassa; kannustaa Länsi-Balkanin maita sopimaan nopeasti kahdenvälisistä työjärjestelyistä EPPOn kanssa;
28. suhtautuu myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinan parlamentin edustajainhuoneen työelinten perustamiseen; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa uudistamaan sitoumuksensa EU:n poliittiseen vuoropuheluun aloittamalla pikaisesti säännöllisen parlamenttien välisen yhteistyön parlamentaarisen vakautus- ja assosiaatiovaliokunnan kautta, mikä edistäisi 14 tärkeimmän painopisteen toteuttamista; pitää myönteisenä, että EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan vakautus- ja assosiaatiovaliokunnan työjärjestyksestä on päästy sopimukseen;
29. pitää myönteisenä Bosnia ja Hertsegovinan osallistumista Euroopan poliittisen yhteisön ensimmäiseen ja toiseen huippukokoukseen mutta korostaa, että tämän myönteisen aloitteen ei pitäisi olla vaihtoehto EU:hun yhdentymiselle;

Demokratia ja oikeusvaltioperiaate

30. muistuttaa oikeusvaltioperiaatteen ja instituutioiden luotettavuuden keskeisestä merkityksestä; muistuttaa, että virkamieskuntaan on kaikkialla Bosnia ja Hertsegovinan hallinnossa sovellettava yhdenmukaistettuja ja ansioihin perustuvia normeja, jotka mahdollistavat ammattimaisen, virtaviivaistetun, epäpolitisoituneen ja vastuullisen julkishallinnon, joka voi tarjota palveluja Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisille; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan poliittisia toimijoita tukemaan toimivaa koordinoitirakennetta, joka ohjaa julkishallinnon uudistamista, ja luomaan tällaisen rakenteen; suhtautuu myönteisesti edistymiseen tärkeiden valtion virastojen johtajien nimittämisessä;
31. pitää myönteisenä, että lokakuussa 2022 pidetyt vaalit olivat yleisesti ottaen hyvin järjestetyt ja kilpailuun perustuvat ja että kampanjoinnin osalta kunnioitettiin yhdistymis-, sanan- ja kokoontumisvapautta, jotka ovat perusvapauksia; pitää kuitenkin valitettavana, että toteutusta varjostivat pysähdyksissä olevat uudistukset, vastakkainasettelua aiheuttava retoriikka, raportoidut poliittiset ja taloudelliset esteet, syytökset äänestyspaikkalautakuntien paikkojen kaupasta poliittisten puolueiden välillä ja muut tarkkailijoille ilmoitetut sääntöjenvastaisuudet, kuten sosiaaliturva- ja kehityshankkeet ja julkisia infrastruktuureja koskevat hankkeet, joita istuvat presidentit tai hallitukset käynnistivät vaalien aikana; kehottaa viranomaisia ryhtymään asianmukaisesti toimiin estääkseen julkisiin varoihin liittyvät ongelmat ja väärinkäytökset tulevaisuudessa ja puuttumaan kampanjarahoituksen avoimuuteen ja vastuuvellollisuuteen liittyviin puutteisiin; ilmaisee huolensa äänestäjiin vaikuttamiseen käytettyjen julkisten menojen määrästä;
32. panee merkille korkean edustajan Bosnia ja Hertsegovinan federaation vaalilakiin ja perustuslakiin tekemät muutokset, joilla pyritään ratkaisemaan erinäisiä toimivuuteen liittyviä ongelmia; ilmaisee kuitenkin huolensa näiden prosessien ajoituksesta, avoimuudesta ja kuulemisten puutteesta; kehottaa korkean edustajan toimistoa toimimaan toimeksiantonsa mukaisesti ja estämään poliittisten tai etnisten jakolinjojen

ja jännitteiden vahvistuminen maassa ja laajemmalla alueella ja muistuttaa, että Bonnin valtuuksia olisi käytettävä vain viimeisenä keinona;

33. pitää valitettavana, että poliittiset toimijat eivät ole onnistuneet saattamaan perustuslakia ja vaalijärjestelmää Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisiksi, sillä ne eivät ole panneet täytäntöön Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioita (asiat Sejdić-Finci, Zornić, Pilav ja Šlaku); pitää myös valitettavana, että Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen tuomioita ei ole vieläkään pantu täytäntöön, mikä estää kaikkien kansalaisten yhtäläiset poliittiset oikeudet; kehottaa kaikkia päätöksentekijöitä pääsemään sopimukseen kansainvälisten ja kansallisten tuomioistuinten tuomioiden sekä 12. kesäkuuta 2022 Brysselissä aikaansaadun poliittisen yhteisymmärryksen mukaisesti; kannattaa avoimia ja osallistavia uudistuksia, joita tuetaan kattavilla kansalaisyhteiskunnan kuulemisilla ja sen kanssa käytävällä julkisella vuoropuhelulla ja jotka mahdollistaisivat Daytonin rauhansopimuksen kestävän muutoksen eurooppalaisten normien ja periaatteiden mukaisesti, ratkoisivat jakolinjoja ja varmistaisivat kaikkien kansalaisten tasa-arvon ja syrjimättömyyden, riittävän monimuotoisen poliittisen edustuksen kaikilla hallinnon tasoilla EU:n arvojen ja periaatteiden mukaisesti ja etenemisen tiellä kohti EU-jäsenyyttä;
34. toteaa jälleen kunnioittavansa Daytonin rauhansopimuksen perintöä ja palauttaa mieliin, että sopimuksen tarkoituksena oli sodan lopettaminen ja rauhan turvaaminen; panee merkille kansanryhmien käsitteen mutta korostaa, ettei se saisi millään tavoin johtaa muiden kansalaisten syrjintään eikä merkitä mitään lisäoikeuksia henkilöille, jotka identifioituvat johonkin näistä ryhmistä, muihin Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisiin verrattuna; tuomitsee lausunnot ja ehdotukset, joilla pyritään heikentämään Bosnia ja Hertsegovinan valtion asemaa ja perustuslaillisia arvoja, ja muistuttaa, että Bosnia ja Hertsegovinan on puututtava perustuslakikehyksensä puutteisiin ja saatettava se EU:n normien ja periaatteiden mukaiseksi;
35. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa yhdenmukaistamaan puolueiden rekisteröintiä koskevat säännöt ja varmistamaan poliittisten puolueiden rahoituksen avoimuuden kansainvälisten normien ja asiaankuuluvien kansainvälisten elinten suositusten mukaisesti; panee merkille keskusvaalilautakunnan toteuttamat toimet ja kehottaa vahvistamaan sen valmiuksia sen oikeudellisten menettelyjen mukaisesti; tuomitsee jyrkästi kaikenlaisen pelottelun ja uhkailun, jota eräät Bosnia ja Hertsegovinan poliittiset toimijat ovat kohdistaneet keskusvaalilautakunnan jäseniin, ja kannustaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia ja EU:n edustustoa tarjoamaan tukea keskusvaalilautakunnan jäsenille, jos heitä uhkaillaan; suhtautuu myönteisesti korkean edustajan toimiston 7. kesäkuuta 2022 toteuttamiin toimiin, joilla pyrittiin parantamaan vaaliprosessin rehellisyyttä ja vahvistamaan keskusvaalilautakunnan asemaa sen jälkeen, kun vaaliuudistusta käsittelevä virastojen välinen työryhmä ja Bosnia ja Hertsegovinan parlamentti epäonnistuivat siinä;
36. kannustaa voimakkaasti tekemään aloitteita, joilla parannetaan maan demokraattista prosessia, demokraattisia instituutioita ja oikeusvaltioperiaatetta, kuten EU:n pilottihanke, jolla otetaan käyttöön äänestäjien sähköinen tunnistamisjärjestelmä ja nopeutetaan vaalitulosten toimittamista;

37. kehottaa toteuttamaan kiireellisiä toimenpiteitä oikeuslaitoksen lahjomattomuuden, riippumattomuuden ja ammattimaisuuden vahvistamiseksi 14 tärkeimmän painopisteen ja Priebe-raportin suositusten perusteella, myös lisätakeilla ja soveltamalla johdonmukaisesti objektiivisia sääntöjä ja kriteerejä, jotka koskevat tapausten jakamista, nimittämistä, kurinpitovastuuta, urakehitystä, eturistiriitoja sekä tuomareiden ja syyttäjien omaisuuden tarkastamista yleisen luottamuksen palauttamiseksi; kehottaa hankkiutumaan eroon valikoivasta oikeudenkäytöstä, asiaruuhkasta ja korruptiosta sekä avoimuuden ja valvonnan puutteesta, jotka estävät kansalaisten oikeuksia toteutumasta kaikilta osin; ilmaisee huolensa ilmoituksista, jotka koskevat poliittista painostusta ja sääntöjenvastaisuuksia korkea-arvoisten tuomareiden ja syyttäjien valintaprosesseissa;
38. kehottaa jälleen Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia hyväksymään lahjomattomuuteen liittyvät muutokset, korkean tason tuomari- ja syyttäjäneuvostoa koskevan uuden lain ja tuomioistuimia koskevan uuden lain eurooppalaisten normien mukaisesti; pitää siksi myönteisenä, että ministerineuvosto on hyväksynyt lakiluonnoksen korkean tason tuomari- ja syyttäjäneuvostoa koskevan lain muuttamisesta, ja kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan parlamenttia hyväksymään sen; kehottaa viranomaisia sallimaan toimittajien pääsyn oikeudenkäynteihin ja kehottaa tuomioistuimia julkaisemaan päätöksensä verkossa ja vastaamaan tiedonvälityksen vapautteen liittyviin pyyntöihin oikea-aikaisesti;
39. vastustaa jyrkästi kaikkia yrityksiä perustaa rinnakkaisia instituutioita entiteettitasolla, mikä heikentäisi perustuslaillista ja oikeudellista järjestystä; tuomitsee tässä yhteydessä sen, että viranomaistoiminnassa käytetty kiinteää omaisuutta koskeva Serbitasavallan laki, jonka perustuslakituomioistuin kumosi aiemmin ja jonka täytäntöönpanon korkea edustaja keskeytti kahdesti, on hyväksytty uudelleen; panee tyytyväisenä merkille korkean edustajan toimiston päätöksen ja toistaa kehotuksen saattaa Serbitasavallan lainsäädäntö perustuslakituomioistuimen tuomioiden mukaiseksi; kehottaa Serbitasavaltaa peruuttamaan ja kumoamaan välittömästi lait, joilla otetaan haltuun valtion omaisuutta, ja lopettamaan välittömästi valtion omaisuuden rekisteröiminen Serbitasavallan omaisuudeksi; tuomitsee jyrkästi Serbitasavallan kansalliskokouksen äänestyksen, jonka tarkoituksena oli perustaa erillinen korkean tason tuomari- ja syyttäjäneuvosto, sekä sen päätelmät, joissa kiistetään Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen työ, vaaditaan sen lopullisten ja sitovien päätösten noudattamista jättämistä ja sen työn pysäyttämistä sekä kehoitetaan perustuslakituomioistuimen tuomaria eroamaan;
40. pitää erittäin huolestuttavana sitä, että laajalle levinneen korruption ehkäisemisessä ei ole edistytty ja että sääntelyvallankaappauksesta sekä poliittisesta vaikuttamisesta ja jarruttamisesta, painostamisesta ja pelottelusta on yhä enemmän merkkejä; kehottaa käyttämään EU:n rahoitustukea avoimesti; toteaa jälleen, että on tarpeen tutkia poliittisia ja hallinnollisia kytköksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen; pitää valitettavana, ettei korkean tason korruptiotapauksista ole annettu lopullisia tuomioita, mikä voi edistää rankaisemattomuuden kulttuuria; kehottaa viranomaisia toteuttamaan rikosoikeudelliset menettelyt oikea-aikaisesti ja tehostamaan toimiaan syytteiden tosiasialliseksi nostamiseksi ja lopullisten tuomioiden antamiseksi korkean tason korruptiotapauksissa;

41. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa hyväksymään eturistiriitoja koskevia lakeja ja korruptiontorjuntastrategian, panemaan täytäntöön eturistiriitoja ja edunvalvontaa koskevat säännöt kaikilla hallinnon tasoilla ja tehostamaan väärinkäytösten paljastajien suojelua EU:n normien mukaisesti sekä varmistamaan, että riippumattomat instituutiot panevat voimassa olevat lait täytäntöön;
42. kehottaa lisäämään korruptiontorjuntarakenteiden resursseja ja toimivaltuuksia, mukaan lukien niiden aktiivinen osallistuminen lahjonnan vastaisen valtioiden ryhmän (GRECO) suositusten täytäntöönpanoon, sekä hyväksymään lahjomattomuutta koskevat suunnitelmat näille rakenteille; huomauttaa, että tehokas maanlaajuinen ja eurooppalainen yhteistyö lainvalvontaviranomaisten välillä tuo lisäarvoa korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan;
43. suhtautuu myönteisesti Euroopan monialaisen rikosuhkien torjuntaforumin kansallisen koordinaattorin nimittämiseen ja odottaa Bosnia ja Hertsegovinan täysin toimivaa yhteistyötä Europolin ja Eurojustin kanssa; suhtautuu tältä osin myönteisesti kansallisen/yhteisen yhteyspisteen toimintaa koskevan sääntökirjan allekirjoittamiseen Europolin kanssa tehtävää yhteistyötä varten; kehottaa ottamaan käyttöön suojakeinot, joilla torjutaan poliittista puuttumista poliisin työhön;
44. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa yhdenmukaistamaan lainsäädäntöään ja ryhtymään toimiin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi;
45. panee tyytyväisenä merkille toimet, joita on toteutettu julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi EU:n säännösten kanssa, sekä lahjomattomuutta ja korruption torjuntaa koskevan suunnitelman, jonka julkisten hankintojen virasto hyväksyi; muistuttaa, että julkisissa hankintamenettelyissä on varmistettava avoimuus, kilpailu ja yhdenvertainen kohtelu ja että julkisten varojen väärinkäyttöä on vähennettävä; on edelleen huolissaan alan alttiudesta korruptiolle ja sääntöjenvastaisuuksille ja kehottaa laatimaan hankintalain, jossa puututaan riittävästi ja asianmukaisella tavalla tähän alttiuteen; kehottaa siksi parantamaan tilannetta muun muassa vahvistamalla seuranta-, hallinnointi- ja tukivalmiuksia; kehottaa vahvistamaan ja tehostamaan luonnonvarojen käyttöä koskevaa lainsäädäntöä ja lisäämään avoimuutta ja lahjomattomuutta erityisesti toimilupien alalla, varsinkin kiinalaisten ja unkarilaisten yritysten kanssa toteutettavien useiden suurten hankkeiden osalta;

Sovinto, alueellinen yhteistyö ja hyvät naapuruussuhteet

46. korostaa jälleen aidon sovinnon, yhteistyön ja rauhanomaisen rinnakkaiselon merkitystä Bosnia ja Hertsegovinassa ja kehottaa kaikkia viranomaisia edistämään aktiivisesti totuutta, oikeutta ja ei-valikoivia korvauksia ja varmistamaan niiden saamisen; suhtautuu myönteisesti paikallistason aloitteisiin, joilla kunnioitetaan siviilisodan uhreja, muistomerkin valmistumiseen Brčkon alueella sekä korkean edustajan toimiston päätökseen muuttaa vuoden 1995 kansanmurhan uhrien muistoksi perustettua Srebrenica-Potočarin muistomerkin ja hautausmaan keskusta koskevaa lakia muistokeskuksen työn helpottamiseksi;
47. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan poliittisia ja uskonnollisia johtajia edistämään yhtenäisyyttä, osallistavuutta, sovintoa ja rauhaa; tuomitsee kaiken provosoivan

retoriikan ja sodanlietsonnan, jotka ruokkivat jännitteitä ja jakolinjoja Bosnia ja Hertsegovinan yhteiskunnassa;

48. ilmaisee täyden solidaarisuutensa kaikille sotarikoksista, rikoksista ihmisyyttä vastaan, kansanmurhasta, etnisestä puhdistuksesta, pakkomuutosta, katoamisista, surmaamisista, kidutuksesta ja seksuaalisesta väkivallasta selvinneille ja heidän perheilleen; tuomitsee jyrkästi kaiken historiallisen revisionismin, kuten kansanmurhan kieltämisen, sotarikosten ja sotarikollisten ihannoinnin sekä todettujen tosiseikkojen ja tuomioistuinten kiistämisen erityisesti poliittisten johtajien taholta, sekä muistopaikkojen vandalisoinnin; korostaa, että tällaisia tekoja ja puheita on mahdoton hyväksyä ja ne ovat EU:n arvojen vastaisia; kehottaa nostamaan tällaisista tapauksista tosiasiallisesti syytteitä; pitää valitettavana, että rikosoikeudellisia menettelyjä ei ole aloitettu eikä yhtään tekijää ole saatettu oikeuden eteen sen jälkeen, kun entinen korkea edustaja Valentin Inzko teki rikoslakiin vuonna 2021 muutoksia, joissa nämä teot kriminalisoitiin;
49. tuomitsee erityisesti sen, että marssi, jolla oli tarkoitus kunnioittaa Serbitasavallan turvallisuusjoukkojen Prijedorissa tekemän joukkomurhan uhreja, kiellettiin; tuomitsee jyrkästi 25. maaliskuuta 2023 tehdyt väkivaltaiset hyökkäykset kahta Višegradiin palannutta henkilöä vastaan ja kehottaa Serbitasavallan viranomaisia tutkimaan nämä tapaukset ja asettamaan tekijät vastuuseen;
50. panee tyytyväisenä merkille, että sotarikostapausten käsittelyruuhkat ovat jatkuvasti vähentyneet, mutta pitää valitettavana, että tahti on edelleen hidas, mikä hankaloittaa strategista tavoitetta ratkaista kaikki tapaukset; kehottaa siksi nopeuttamaan sotarikoksia koskevia rikosoikeudellisia menettelyjä; panee tässä yhteydessä merkille alueellisen oikeudellisen yhteistyön jatkuvat rajoitukset; on myös huolissaan siitä, että jotkut Bosnia ja Hertsegovinan tuomioistuimissa tuomitut sotarikolliset pystyvät välttelemään oikeutta, koska heillä on kaksoiskansalaisuus ja he asuvat muissa valtioissa;
51. kehottaa viranomaisia varmistamaan sotarikosten käsittelyä koskevan tarkistetun kansallisen strategian täytäntöönpanon erityisesti siten, että tapaukset jaetaan asianmukaisesti syyttäjänvirastojen kesken ja monimutkaisimmat tapaukset ratkaistaan valtion tasolla; kehottaa viranomaisia hyväksymään uuden strategian vuoden 2023 jälkeiselle ajalle;
52. kehottaa yhdenmukaistamaan lainsäädäntöä, jolla pyritään takaamaan monenlaiset oikeudet sodan siviiliuhreille; panee tyytyväisenä merkille, että Brčkon alueella ja Bosnia ja Hertsegovinan federaatiossa on hyväksytty sodan siviiliuhrien suojelua koskevia säädöksiä, joissa sekä tunnustetaan lasten oikeudet että annetaan heille oikeuksia; kehottaa Serbitasavaltaa hyväksymään asiaa koskevia säädöksiä;
53. kehottaa valtion viranomaisia hyväksymään sodanaikaisen kidutuksen uhreja koskevan lain; kehottaa tukemaan Bosnia ja Hertsegovinan kokemusten ja käytäntöjen, jotka koskevat sodan aikana koetusta seksuaalisesta väkivallasta selviytyneiden auttamista, jakamista sellaisten toimijoiden kanssa, jotka työskentelevät nyt seksuaalisesta väkivallasta selvinneiden parissa Venäjän Ukrainaan kohdistaman laittoman, provosoimattoman ja perusteettoman hyökkäyssodan yhteydessä;

54. kehottaa toteuttamaan lisätoimia kadonneiden henkilöiden suhteen, mukaan lukien asiaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpano ja kadonneiden henkilöiden perheitä tukevan rahaston perustaminen; kannustaa koko alueen viranomaisia tehostamaan yhteistyötä ja tiedonvaihtoa;
55. korostaa, että Daytonin rauhansopimuksen liitteen VII, joka koskee pakolaisia, maan sisäisesti siirtymään joutuneita ja paluumuuttajia, täytäntöönpanossa ei ole edistytty riittävästi; toistaa kehotuksensa toteuttaa lisätoimia ja konkreettisia ohjelmia, jotka koskevat kestäväää paluuta, terveydenhuollon saatavuutta ja työllisyyttä, sosiaalista suojelua ja koulutusta sekä heidän oikeuksiensa täyttä kunnioittamista;
56. pitää myönteisenä Bosnia ja Hertsegovinan jatkuvaa aktiivista osallistumista alueelliseen yhteistyöhön; korostaa alueellisen yhteistyön merkitystä vakauden, vaurauden ja yhdentymisen edistämisessä; korostaa yhteisten alueellisten markkinoiden kaltaisten osallistavien alueellisten aloitteiden sekä jo olemassa olevien aloitteiden, kuten Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevan aloitteen, Keski-Euroopan aloitteen, Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevan Euroopan unionin strategian ja Berliinin prosessin, merkitystä ja kehottaa luomaan synergioita niiden välille;
57. on tyytyväinen Berliinin prosessin yhteydessä tehtyihin viimeaikaisiin sopimuksiin, jotka koskevat liikkumisvapautta henkilökortin esittämällä, korkeakoulututkintojen tunnustamista sekä lääkäreiden, hammaslääkäreiden ja arkkitehtien ammattipätevyyden tunnustamista, ja kehottaa ratifioimaan ne nopeasti; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa tehostamaan yhteistyötään naapurimaiden kanssa ja sallimaan nopeasti viisumivapaan matkustamisen Bosnia ja Hertsegovinan ja Kosovon välillä;
58. pitää myönteisenä EU:n ja Länsi-Balkanin yhteistä julkilausumaa verkkovierailukustannuksista; kehottaa tältä osin viranomaisia, yksityisiä toimijoita ja kaikkia sidosryhmiä helpottamaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista, jotta datapalvelujen verkkovierailumaksuja voidaan alentaa merkittävästi 1. lokakuuta 2023 lähtien ja jotta verkkovierailumaksuja voidaan alentaa entisestään siten, että ne saadaan lähelle kotimaisia hintoja vuoteen 2027 mennessä;
59. panee tyytyväisenä merkille ministerineuvoston tekemät valmistelut Sarajevossa 2. lokakuuta 2023 pidettävää Länsi-Balkanin digitaalihiippukokousta varten;

Perusvapaudet ja ihmisoikeudet

60. korostaa riippumattomien tiedotusvälineiden keskeistä roolia tarkkojen, oikea-aikaisten ja avointen tietojen välittämisessä; tuomitsee jyrkästi toimittajiin ja media-alan työntekijöihin kohdistuvat hyökkäykset, uhkailun, mustamaalauskampanjat, loukkaukset, pelottelun ja strategiset häirintätarkoituksessa nostetut kanteet (SLAPP-kanteet), joihin ovat syyllistyneet muun muassa poliitikot ja julkisuuden henkilöt, mukaan lukien hiljattain tehdyt hyökkäykset toimittajia Aleksandar Trifunovićia ja Nikola Moračaa vastaan, ja yksityiset yritykset; vaatii asianmukaista, järjestelmällistä ja tehokasta oikeudellista seurantaa ja toimittajien suojelua muun muassa sisällyttämällä rikoslakiin erityistoimia heidän suojelemisekseen ja parantamalla syyttäjien ja tuomareiden valmiuksia; korostaa, että on tärkeää varmistaa avoimuus tiedotusvälineiden omistajuuden suhteen ja julkisen yleisradiojärjestelmän taloudellinen

kestävyys; kehottaa EU:ta lisäämään taloudellista ja teknistä tukeaan laadukkaalle media-alan ja journalismin koulutukselle erityisesti tutkivia ja riippumattomia tiedotusvälineitä varten;

61. on erittäin huolestunut siitä, että Serbitasavallan rikoslakiin on esitetty muutoksia, joilla otettaisiin uudelleen käyttöön rikosoikeudelliset seuraamukset kunnianloukkauksista, ja että näitä muutoksia on käsitelty parlamentissa; kehottaa Serbitasavaltaa peruuttamaan muutokset ja varmistamaan sananvapauden ja tiedotusvälineiden vapauden täyden suojelun;
62. korostaa, että on tärkeää varmistaa vähemmistöjen ja haavoittuvien ryhmien asianmukainen edustus julkisissa tiedotusvälineissä sekä tiedotusvälineiden moniarvoisuus, kaikkien yhteisöjen ja kulttuurien edustus ja sisällön saatavuus kaikilla virallisilla kielillä;
63. pitää myönteisenä, että elokuva ”Quo Vadis, Aida?” sai Euroopan parlamentin ja European Film Academyn vuoden 2022 LUX-yleisöpalkinnon; on kuitenkin huolissaan siitä, että Serbitasavallan yleisradioyhtiö on kieltäytynyt esittämästä tätä Srebrenican kansanmurhasta kertovaa elokuvaa; tuomitsee joidenkin Serbitasavallan kuntien myöntämän julkisen rahoituksen revisionistiselle propagandaelokuvalla ”Republika Srpska: The Struggle for Freedom”;
64. tuomitsee kaikenlaisen naisiin, vähemmistöihin, myös etnisiin vähemmistöihin, hlbtq+-henkilöihin, vammaisiin henkilöihin, pakolaisiin, siirtymään joutuneisiin henkilöihin ja liikkeellä oleviin ihmisiin kohdistuvan syrjinnän, erottelun, väkivallan ja vihapuheen, ja kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa varmistamaan heidän suojelunsa ja perusvapautensa; vaatii asettamaan saataville tehokkaat oikeussuojakeinot ja nostamaan viipymättä syytteet tällaisissa tapauksissa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa turvaamaan kaikkien vähemmistöjen maanlaajuiset oikeudet ja edistämään niitä, mukaan lukien vähemmistöjen edustajien oikeus osallistua demokraattisiin vaaleihin; muistuttaa tarpeesta vahvistaa ihmisoikeusasiamiehen riippumattomuutta ja tehokkuutta; kehottaa soveltamaan tehokkaasti syrjinnän vastaista politiikkaa ja ihmisoikeuspolitiikkaa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia keräämään motiivin mukaan eriteltyjä tietoja viharikoksista;
65. panee merkille, että naiset ovat aliedustettuina politiikassa, julkisessa elämässä ja turvallisuuspalvelujen ylemmissä virka-asemissa ja että sukupuolivaikutusten arviointeja ei suoriteta lainsäädännön edellyttämällä tavalla; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa varmistamaan sukupuolten tasa-arvon kaikilla julkisen ja yksityiselämän aloilla; kehottaa yhdenmukaistamaan sukupuolten tasa-arvoa koskevan lainsäädännön Istanbulin yleissopimuksen kanssa ja ottamaan käyttöön asiaankuuluvia strategioita; tuomitsee kansainvälisen naistenpäivän tapahtumat Banja Lukassa; tuomitsee jyrkästi naismurhien lisääntymisen ja kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa parantamaan toimia naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi sekä institutionaalisia toimia seksuaalisen ja sukupuolistuneen väkivallan torjumiseksi, keräämään tietoja naismurhista, lisäämään ja parantamaan tuen, oikeusavun ja turvallisen majoituksen saatavuutta uhreille sekä perustamaan kriisikeskuksia seksuaalisen väkivallan uhreille; kehottaa jälleen Bosnia ja Hertsegovinaa nopeuttamaan seksuaaliseen väkivaltaan

liittyvien rikosten syytteesenpanoa, maksamaan korvauksia sotarikosten uhreiksi joutuneille naisille ja turvaamaan todistajien suojelun;

66. panee tyytyväisenä merkille, että Bosnia ja Hertsegovinan kolmas Pride-tapahtuma vuonna 2022 oli onnistunut, mutta pitää valitettavana, että tapahtumaan kohdistuu edelleen hallinnollisia esteitä ja syrjintää; panee tyytyväisenä merkille Bosnia ja Hertsegovinan vuosien 2021–2024 hlbtq-toimintasuunnitelman hyväksymisen ja hlbtq+-henkilöiden vastaisten viharikosten valvonnasta vastaavan yhteyspisteen perustamisen kantonien syyttäjänvirastoihin; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa toteuttamaan käytännön toimia hlbtq+-yhteisön osallistamiseksi ja siihen kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi muun muassa lisäämällä seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti rikoslakien viharikoksia koskeviin säännöksiin;
67. ilmaisee huolensa hlbtq+-aktivistien kokoontumisvapauden poliittisista esteistä sekä väkivaltaan yllyttämisestä, johon tietyt poliitikot ovat syyllistyneet; tuomitsee kiellon järjestää julkinen kokoontuminen Banja Lukassa solidaarisuuden ilmaisemiseksi aktivisteille, toimittajille ja hlbtq+-henkilöille; tuomitsee jyrkästi myöhemmin toimittajiin ja aktivisteihin Banja Lukassa kohdistetut väkivaltaiset hyökkäykset ja painostuksen sekä sen, että poliisitoimet niiden estämiseksi olivat riittämättömät; tuomitsee lisäksi Serbitasavallan johdon suunnitelmat hyväksyä uusi laki, jolla kielletään hlbtq+-henkilöiden pääsy oppilaitoksiin;
68. kehottaa tehostamaan romanivähemmistön oikeuksien suojelua, mukaan lukien heidän oikeutensa saada julkisia palveluja, koulutusta ja terveydenhuoltoa; tuomitsee jatkuvan erottelun ja syrjinnän, joka kohdistuu romaneihin, erityisesti romanilapsiin koulutuksessa; nostaa esiin romanien suhteettoman köyhyyden; pitää tässä yhteydessä myönteisenä romanien osallistamista koskevan toimintasuunnitelman hyväksymistä;
69. toteaa, että vammaiset henkilöt, erityisesti lapset, ovat yksi Bosnia ja Hertsegovinan syrjäytyneimmistä ryhmistä; kehottaa jälleen Bosnia ja Hertsegovinaa varmistamaan heidän suojelunsa sekä kehittämään ja hyväksymään laitoshoidosta luopumista koskevan strategian, jolla vammaisille henkilöille annetaan ihmisarvoinen elämä, noudattaen vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta, jonka Bosnia ja Hertsegovina on allekirjoittanut; korostaa, että tukeen on oltava yhtäläiset mahdollisuudet; pitää valitettavana, että monet vammaiset lapset sijoitetaan edelleen laitoksiin;
70. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan federaatiota, Serbitasavaltaa ja Brčkon aluetta laatimaan lain, jolla varmistetaan itsemääräämisoikeuteen perustuva sukupuolen juridinen tunnustaminen noudattaen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytäntöä ja Maailman terveysjärjestön tammikuussa 2022 voimaan tullutta uutta ICD-11-tautiluokitusta, jolla depatologisoidaan transidentiteetit kaikilla elämäalueilla;
71. panee tyytyväisenä merkille, että liittovaltion tasolla on edistytty sellaisen lain laatimisessa, joka antaisi samaa sukupuolta oleville pareille parisuhdeoikeudet; kannustaa hallitusta laatimaan tämän lain viipymättä; kehottaa Serbitasavaltaa ja Brčkon aluetta käynnistämään myös prosessit, joilla laaditaan lainsäädäntöratkaisuja samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteiden tunnustamiseksi, jotta samaa sukupuolta olevia pareja kohdeltaisiin tasa-arvoisesti koko maassa;

72. korostaa syrjimättömän, osallistavan ja laadukkaan koulutuksen tärkeyttä ja kehottaa muun muassa tekemään opetussuunnitelmista osallistavampia siten, että otetaan huomioon kulttuurinen ja kielellinen monimuotoisuus, poistetaan jakolinjoja edistävä tosiasioiden vastainen sisältö ja edistetään kriittistä ajattelua; kehottaa jälleen lopettamaan pikaisesti edelleen jatkuvan syrjivän kaksi koulua saman katon alla - käytännön oikeuden päätösten mukaisesti; suosittelee painokkaasti sovinnon sisällyttämistä koulutusprosessiin; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa vähentämään sellaisiin opiskelijoihin kohdistuvia hallinnollisia esteitä, jotka haluavat jatkaa koulutustaan toisessa kantonissa tai entiteetissä;
73. toteaa, että kansalaisyhteiskunnalla on keskeinen rooli demokraattisten yhteiskuntien ja uudistusprosessien kestävyuden parantamisessa; tukee kansalaisten tiiviimpää osallistumista politiikkaa muotoileviin foorumeihin, kuten Bosnia ja Hertsegovinan maanlaajuiseen kansalaiskokoukseen, ja panee merkille kansalaiskokouksen toimintapoliittiset suositukset; kehottaa viranomaisia edistämään suotuisaa toimintaympäristöä ihmisoikeuksien puolustajille ja kansalaisyhteiskunnan aktivisteille ja tuomitsemaan järjestelmällisesti kaiken heihin kohdistuvan uhkailun, häirinnän, hyökkäykset ja pelottelun, myös poliitikkojen ja julkisuuden henkilöiden taholta, sekä strategiset häirintätarkoituksessa nostetut kanteet; kehottaa käymään aktiivista ja avointa vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa ja ottamaan sen mukaan EU:n yhdyntymisprosessiin;
74. kehottaa tehostamaan kokoontumis-, yhdistymis- ja sananvapauden suojelua ja edistämistä muun muassa saattamalla lainsäädännön eurooppalaisten ja kansainvälisten normien mukaisiksi; tuomitsee Serbitasavallan hallituksen päätöksen hyväksyä kansalaisjärjestöjä koskeva lakiluonnos, jolla pyritään kaventamaan kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia ja toimintaa ja jonka vaarana on, että monien järjestöjen työ kriminalisoidaan ja kansainvälistä rahoitusta saavat järjestöt luokitellaan ulkomaisiksi agenteiksi; kehottaa Serbitasavallan kansalliskokousta olemaan hyväksymättä tätä lakia;
75. toteaa jälleen, että tarvitaan solidaarisuuteen perustuvaa muuttoliikkeen ja turvapaikka-asioiden hallintaa, jossa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta, myös säilöönottokeskuksissa, sekä vastaanottokapasiteetin asianmukaista, ihmisarvoista ja oikeudenmukaista jakamista eri puolilla maata siten, että kansalaisyhteiskunnan toimijat otetaan tosiasiallisesti mukaan vastaanotto toimiin seurannan varmistamiseksi; toteaa, että on tarvitaan yhteistyötä ja koordinoitua naapureina olevien EU:n jäsenvaltioiden kanssa; korostaa palautuskiellon periaatetta ja epäinhimillisen kohtelun kieltoa palautusten yhteydessä; panee merkille jatkuvat toimet koordinoinnin parantamiseksi paikallisella ja kansainvälisellä tasolla; suhtautuu myönteisesti neuvottelujen aloittamiseen Bosnia ja Hertsegovinan kanssa Euroopan raja- ja merivartioston (Frontex) asemaa koskevan sopimuksen päivittämisestä ja kehottaa saamaan sopimuksen tehtyä hyvissä ajoin, jotta voidaan parantaa Bosnia ja Hertsegovinan rajojen suojelua ja valvontaa perusoikeuksien ja kansainvälisten normien mukaisesti; pitää valitettavina muuttoliikkeen hallinnan ja rajaturvallisuuden puutteita, jotka jatkuvat huolimatta EU:n merkittävästä taloudellisesta tuesta Bosnia ja Hertsegovinalle, ja kehottaa lisäämään kriisinhallintavalmiuksia; on erittäin huolestunut tiedoista, joiden mukaan Bosnia ja Hertsegovina on tehty väkivaltaisia pakkokäännytyksiä; korostaa tarvetta lisätä tällä alalla tapahtuvan EU:n varojen

jakamisen ja käytön avoimuutta ja demokraattista valvontaa, erityisesti Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön käyttämien varojen osalta; on huolestunut raporteista, joiden mukaan Lipassa sijaitsevan EU:n rahoittaman keskuksen vastaanotto-olot ovat riittämättömät;

76. suhtautuu myönteisesti muuttoliike- ja turvapaikkastrategian hyväksymiseen vuosiksi 2021–2025 ja kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa hyväksymään nopeasti siihen liittyvän toimintasuunnitelman; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa parantamaan turvapaikkamenettelyjen nopeutta, kestoja ja laatua sekä elinoloja ja turvallisuutta väliaikaisissa vastaanottokeskuksissa;
77. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa tehostamaan toimiaan rajatylittävän rikollisuuden, erityisesti ihmiskaupan ja laittoman asekaupan, torjumiseksi; korostaa, että rajapoliisin koulutusta ja valmiuksia on parannettava, ja panee merkille, että vuonna 2022 komissio myönsi tähän tarkoitukseen viisi miljoonaa euroa rahoitusta IPA III -välineestä;
78. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa mukauttamaan lainsäädäntönsä täysin EU:n viisumipolitiikkaan, jotta varmistetaan hyvin hallittu muuttoliike- ja turvallisuusympäristö;

Sosioekonomiset uudistukset

79. suhtautuu myönteisesti julkisen varainhoidon uudistamista kaikilla hallinnon tasoilla koskevan strategian hyväksymiseen, vuosien 2023–2025 talousuudistusohjelmaan, talousarviota koskevaan lakiehdotukseen ja talousarviota koskevaan puiteasiakirjaan vuosiksi 2023–2025 ja kehottaa panemaan ne täytäntöön kaikilta osin; kehottaa viranomaisia ottamaan käyttöön tehokkaita sisäisen valvonnan järjestelmiä sekä talousarvion avoimuutta ja kestävästä talousarviota koskevia toimenpiteitä valtion instituutioissa; panee tyytyväisenä merkille, että valtiotason päätöksenteko on aloitettu uudestaan ja että Bosnia ja Hertsegovinan valtion luottonäkymät ovat parantuneet uuden valtiotason hallituksen oikea-aikaisen perustamisen ja ehdokasvaltion aseman myöntämisen jälkeen;
80. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa asettamaan etusijalle toimenpiteet, joilla käsitellään köyhyyttä, eriarvoisuutta ja sosiaalista suojelua, parannetaan kilpailukykyä ja liiketoimintaympäristöä sekä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, edistetään talouden monipuolistamista ja saatetaan arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntö EU:n lainsäädännön mukaiseksi; kehottaa lisäksi Bosnia ja Hertsegovinaa edistämään digitaalista ja vihreää siirtymää, puuttumaan epäviralliseen talouteen ja torjumaan työttömyyttä ja köyhyyttä, erityisesti nuorten, naisten ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten, kuten maaseutualueiden asukkaiden, romanien, lasten ja vanhusten, keskuudessa; kehottaa luomaan asianmukaisen institutionaalisen ja sääntelykehyksen, valvontalaitokset mukaan luettuina, sekä luomaan julkiselle sektorille paremman ja politisoitumattoman hallinnon;
81. kehottaa toteuttamaan kiireesti toimenpiteitä, joilla puututaan jatkuvaan laajaan aivovuotoon; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa puuttumaan nuorisotyöttömyyteen muun muassa panemalla täytäntöön politiikkoja ja ohjelmia, joilla edistetään työllisyyttä ja yrittäjyyttä; korostaa, että on tärkeää kehittää nuorisotakuuta Länsi-Balkanilla;

korostaa koulutuksen merkitystä sosiaalisen osallisuuden ja talouskehityksen edistämisessä ja kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa investoimaan koulutukseen;

82. panee tyytyväisenä merkille Bosnia ja Hertsegovinan liittymisen Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan ja Luova Eurooppa -ohjelman (2021–2027) hyväksymisen; suhtautuu myönteisesti EU:n 10 miljoonan euron tukeen terveysalan uudistukselle Bosnia ja Hertsegovinassa ja EU:n tukeen Bosnia ja Hertsegovinan terveysalan vahvistamiseksi EU4Health-hankkeen kautta; suhtautuu myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinan täysjäsenyyteen Euroopan unionin pelastuspalvelumekanismissa ja kiittää Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia ja kansalaisia nopeasta tuesta Turkin ja Syyrian kansalaisille 6. helmikuuta 2023 tapahtuneen maanjäristyksen jälkeen;

Energia, ympäristö, kestävä kehitys ja yhteydet

83. suhtautuu myönteisesti komission energiaturkipakettiin, jossa annetaan miljardi euroa EU:n avustuksina Länsi-Balkanin maille energiakriisistä selviytymiseen, mukaan lukien 70 miljoonan euron välitön budjettituki Bosnia ja Hertsegovinalle, jotta voidaan tarjota apua heikoimmassa asemassa oleville kotitalouksille hintojen nousun vaikutusten lieventämiseksi ja tukea energiatehokkuutta asunto- ja yrityssektoreilla; korostaa, että on perustettava hätärahasoja, joilla tuetaan Bosnia ja Hertsegovinan pyrkimyksiä saada aikaan energiatehokas ja uusiutuvaan energiaan perustuva järjestelmä REPowerEU-suunnitelman mukaisesti; suosittaa vahvistamaan Bosnia ja Hertsegovinan yhdentymistä Euroopan energiamarkkinoihin erityisesti siksi, että on tarpeen vähentää energiariippuvuutta Venäjältä sen jälkeen, kun se aloitti täysimittaisen hyökkäyksen ja sodan Ukrainaa vastaan; suhtautuu myönteisesti Global Gateway -aloitteeseen, joka koskee Balkanin halki kulkevaa energiakäytävää, ja kehottaa panemaan sen nopeasti täytäntöön;
84. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa viimeistelemään ja hyväksymään kunnianhimoisen, uskottavan ja yhtenäisen energia- ja ilmastosuunnitelman vuosille 2021–2030; toteaa jälleen, että Bosnia ja Hertsegovinan on hyväksyttävä kaasua, sähköä, uusiutuvaa energiaa ja energiatehokkuutta koskevaa tarvittavaa lainsäädäntöä energiayhteisön perustamissopimuksen, Länsi-Balkanin vihreän toimintaohjelman, puhtaan energian säädöspaketin ja muiden ilmaston suojelua ja energiaa koskevien EU:n normien ja toimintapoliittisten tavoitteiden mukaisesti sekä varmistettava, että valtion tason lainsäädäntö yhdenmukaistetaan kaikilta osin toimivien energiamarkkinoiden aikaansaamiseksi;
85. korostaa, että on tärkeää monipuolistaa energialähteitä nopeasti maan hiilestä irtautumista koskevien sitoumusten mukaisesti; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa lopettamaan strategisilla aloilla, kuten energiainfrastruktuurin alalla, toteutettavat hankkeet, jotka lisäävät maan riippuvuutta Venäjältä ja Kiinasta, ja välttämään tällaisia hankkeita tulevaisuudessa; suhtautuu myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinan federaation ilmoitukseen, että se aikoo hylätä ehdotuksen vaihtoehtoisesta kiinalaisesta alihankkijasta ehdotettua Tuzla 7 -hiilivoimalaitosta varten;
86. panee tyytyväisenä merkille, että Sarajevo valittiin osallistumaan EU:n missioon, jonka tavoitteena on tehdä sadasta kaupungista ilmastoneutraaleja ja älykkäitä kaupunkeja

vuoteen 2030 mennessä ja joka saa 360 miljoonan euron rahoituksen Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta vuosina 2022–2023;

87. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia nopeuttamaan Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelman mukaisten hankkeiden täytäntöönpanoa, jotta maa voisi vähentää riippuvuuttaan fossiilisista polttoaineista, mikä edistäisi hiilestä irtautumista ja auttaisi vihreän toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamisessa; korostaa, että vihreä ja digitaalinen siirtymä ja kestävät yhteydet ovat alueellisen taloudellisen yhdentymisen ja EU:hun yhdentymisen moottoreita;
88. kannustaa Bosnia ja Hertsegovinan entiteettien hallituksia lisäämään avoimuutta hankkeiden suunnittelussa osallistamalla ja kuulemalla paikallisyhteisöjä, tieteellisiä asiantuntijoita ja kansalaisyhteiskuntaa; korostaa tarvetta parantaa etukäteen tehtäviä kattavia strategisia ympäristöarviointia ja noudattaa ympäristövaikutusten arviointia koskevia säännöksiä; korostaa investointien avoimen ja tehokkaan käytön merkitystä;
89. panee merkille myönteisen kehityksen ympäristönsuojelun alalla ja pitää kiitettävänä paikallisten ympäristöjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan aktivistien työtä; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa sisällyttämään ympäristönäkökohdat paremmin eri alakohtaisiin politiikkoihin ja tehostamaan syytteiden nostamista ympäristörikoksista; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa soveltamaan tiukasti ympäristönsuojelua koskevia lakeja ja toimenpiteitä kaivostutkimuksen ja kaivostoiminnan ympäristövaikutusten estämiseksi ja vähentämiseksi; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa lisäämään luonnonsuojelualueiden määrää ja kokoa ja säilyttämään olemassa olevien kansallispuistojen ja muiden suojeltujen alueiden koskemattomuuden;
90. on erittäin huolissaan jokien saastumisesta; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia torjumaan maaperän ja veden saastumista, suojelemaan jokiaan, myös pienten vesivoimaloiden haitallisilta vaikutuksilta, yhdenmukaistamaan lainsäädäntönsä veden laatua ja luonnonsuojelua koskevan EU:n säännösten kanssa ja parantamaan huomattavasti jätehuoltoa muun muassa hyväksymällä maanlaajuisen strategian, jossa kiinnitetään erityistä huomiota resurssitehokkuuteen ja kiertotaloutta koskeviin toimenpiteisiin;
91. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa käynnistämään tehokkaita ilmanlaadun suojele- ja parannusohjelmia maan erittäin saastuneissa kaupungeissa, erityisesti Sarajevossa; suhtautuu tässä yhteydessä myönteisesti siihen, että ministerineuvosto hyväksyi aloitteen asuinrakennusten lämmityksestä ja liikenteestä aiheutuvien ilman epäpuhtauksien ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa myös vähentämään ilman epäpuhtauksien kulkeutumista valtiosta toiseen;
92. toteaa, että Bosnia ja Hertsegovinan on toteutettava lisätoimia, joilla lainsäädäntö yhdenmukaistetaan paremmin EU:n säännösten kanssa ja EU:n säännöstö pannaan tehokkaasti täytäntöön kaikilla liikenteen aloilla; korostaa, että sisäistä ja alueellista yhtenäistämistä ja yhteyksiä on tehostettava; muistuttaa, että tarvitaan yhteyksiä koskevia uudistustoimenpiteitä ja yhdenmukaisuutta Euroopan laajuisen liikenneverkon ja Euroopan laajuisten energiaverkkojen kanssa; suhtautuu myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinan maantie- ja rautatieinfrastruktuuriin tehtyihin EU:n investointeihin,

etenkin Corridor Vc -maantiekäytävän kehittämiseen, sillä se parantaa taloudellista vaihtoa ja yhteyksiä Länsi-Balkanin alueella;

o

o o

93. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, neuvostolle, komissiolle, Bosnia ja Hertsegovinan presidenttineuvostolle, ministerineuvostolle ja parlamentille, Bosnia ja Hertsegovinan federaation, Serbitasavallan ja Brčkon alueen hallituksille ja parlamenteille, Bosnia ja Hertsegovinan federaation kymmenen kantonin hallituksille sekä korkean edustajan toimistolle.

PERUSTELUT

Bosnia ja Hertsegovinan kansa on kerta toisensa jälkeen osoittanut haluavansa valtiolle eurooppalaisen tulevaisuuden. Ehdokasmaan aseman myöntäminen on selkeä tunnustus heidän väsymättömästä työstään maan muuttamiseksi. Se on myös herätys huuto maan poliittiselle johdolle, jonka on luovuttava omien etujensa ajamisesta ja aloitettava työskentely kaikkien Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisten hyväksi ja lopulta toteutettava kipeästi kaivatut uudistukset.

Geopoliittiset, sosiaaliset, teknologiset ja ympäristöön liittyvät valtavat muutokset eivät jätä sijaa epäselvyydelle ja epäröinnille. Solidaarisuus ja yhteistyö ovat ainoat käytettävissä olevat välineet yhteisiin haasteisiin ja uhkiin vastaamiseksi. Venäjän Ukrainaa vastaan käynnistämän hyökkäyssodan vuoksi tämä on entistään välttämättömämpää ja EU:n ovi on nyt enemmän auki kumppaneille, jotka toteuttavat uudistuksia ja varmistavat monialaisen yhdenmukaisuuden yhteisten politiikkojen kanssa.

Poliittisen tahdon ja sitoutumisen avulla kuvitteellisista tekosyistä ja todellisista jakolinjoista voidaan päästä eroon sovinnon ja yhteistyön avulla. Instituutioiden ja perustuslain uudistuksilla on varmistettava syrjimättömyys ja sujuva siirtyminen Daytonista Brysseliin ja luotava vakaa perusta rauhanomaiselle ja toimivalle valtiolle, jossa kaikilla kansalaisilla on yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa maansa poliittiseen ja julkiseen elämään.

On tärkeää palauttaa mieliin riippumattoman kansalaisyhteiskunnan, tiedotusvälineiden, virkamiesten ja viranhaltijoiden toimet, jotka mahdollistavat Bosnia ja Hertsegovinan muuttumisen elinvoimaiseksi ja vauraaksi monikulttuuriseksi valtioksi.

Euroopan parlamentti tukee edelleen vahvasti Bosnia ja Hertsegovinan lähentymistä Eurooppaan demokraattisen muutoksen ja oikeusvaltioperiaatteen pohjalta. EU jatkaa merkittävän taloudellisen ja teknisen tuen antamista maan muutoksen ja edistymisen helpottamiseksi. Maan poliittisten johtajien ja yhteiskunnan tehtävänä on hyödyntää näitä mahdollisuuksia niin, että voidaan luopua jakolinjoista ja siirtyä kohti toimivaa demokraattista moniarvoisuutta koko maan ja sen kansan edun vuoksi.

Nyt on aika tarttua tilaisuuteen ja edistyä Bosnia ja Hertsegovinan poliittisissa ja sosioekonomisissa uudistuksissa.

**TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ
ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA**

Hyväksytty (pvä)	27.6.2023
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 63 -: 9 0: 3
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Alexander Alexandrov Yordanov, François Alfonsi, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Anna Bonfrisco, Fabio Massimo Castaldo, Susanna Ceccardi, Włodzimierz Cimoszewicz, Katalin Cseh, Anna Fotyga, Michael Gahler, Kinga Gál, Giorgos Georgiou, Karol Karski, Dietmar Köster, Andrius Kubilius, Ilhan Kyuchyuk, Jean-Lin Lacapelle, David Lega, Miriam Lexmann, Nathalie Loiseau, Antonio López-Istúriz White, Jaak Madison, Lukas Mandl, Thierry Mariani, Marisa Matias, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Jacek Saryusz-Wolski, Mounir Satouri, Radosław Sikorski, Jordi Solé, Harald Vilimsky, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Salima Yenbou, Tomáš Zdechovský, Bernhard Zimniok, Željana Zovko
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Ioan-Rareș Bogdan, Marc Botenga, Angel Dzhambazki, Markéta Gregorová, Rasa Juknevičienė, Andrey Kovatchev, Katrin Langensiepen, Karsten Lucke, Alessandra Moretti, María Soraya Rodríguez Ramos, Bert-Jan Ruissen, Christian Sagartz, László Trócsányi, Mick Wallace
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (209 art. 7 kohta)	João Albuquerque, Margrete Auken, Clare Daly, Cyrus Engerer, Helène Fritzon, Irena Joveva, César Luena, Antonio Maria Rinaldi, Marco Zullo

**LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ
ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA**

63	+
ECR	Angel Dzhambazki, Anna Fotyga, Karol Karski, Jacek Saryusz-Wolski, Witold Jan Waszczykowski
ID	Anna Bonfrisco, Susanna Ceccardi, Antonio Maria Rinaldi
NI	Fabio Massimo Castaldo
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Ioan-Rareș Bogdan, Michael Gähler, Rasa Juknevičienė, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, Miriam Lexmann, Antonio López-Istúriz White, David McAllister, Lukas Mandl, Vangelis Meimarakis, Francisco José Millán Mon, Christian Sagartz, Radosław Sikorski, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Željana Zovko
Renew	Petras Auštrevičius, Katalin Cseh, Irena Joveva, Ilhan Kyuchyuk, Nathalie Loiseau, María Soraya Rodríguez Ramos, Salima Yenbou, Marco Zullo
S&D	João Albuquerque, Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Cyrus Engerer, Helène Fritzon, Dietmar Köster, Karsten Lucke, César Luena, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Tonino Picula, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos
The Left	Clare Daly, Marisa Matias, Mick Wallace
Verts/ALE	François Alfonsi, Margrete Auken, Markéta Gregorová, Katrin Langensiepen, Mounir Satouri, Jordi Solé, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

9	-
ECR	Charlie Weimers
ID	Jean-Lin Lacapelle, Jaak Madison, Thierry Mariani, Harald Vilimsky, Bernhard Zimniok
NI	Kinga Gál, Kostas Papadakis, László Trócsányi

3	0
ECR	Bert-Jan Ruissen
The Left	Marc Botenga, Giorgos Georgiou

Symbolien selitys:

+ : puolesta

- : vastaan

0 : tyhjää